Selman b. Fehd el-'Avde

Šala u islamu

Šala u islamu

Autor

Dr. Selman b. Fehd el-'Avde

Prijevod

Esad Mahovac

Zenica, 1429./2008.

Šala u islamu

Zahvala pripada samo Allahu, subhanehu ve te'ala. Od Njega pomoći i oprosta tražimo. U Njega vjerujemo i na Njega se oslanjamo. Allahu se utječemo od zla nas samih i od naših ružnih djela. Koga Allah uputi na Pravi put, niko ga ne može u zabludu odvesti, a koga On u zabludi ostavi, niko ga ne može uputiti. Svjedočim da nema istinskog božanstva, osim Jedinog Allaha i da On nema sudruga. Svjedočim da je Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, Allahov rob i poslanik. Neka je salavat i selam na Muhammeda, njegovu porodicu, ashabe i sve njegove sljedbenike.

Život je prepun tužnih trenutaka i nedaća koje, s vremena na vrijeme, zahtijevaju malo razonode, šale, smijeha i prijatnih izraza lica. Srce je potrebno razonoditi kako bi povratilo svoju čilost i vitalnost. Međutim, obavezno je da šala bude profilirana normama Šerijata kako bi bila dozvoljena i umjerena.

Upoznavanje s ovom tematikom u ovom kratkome djelu, koje je pred nama, ostvarit ćemo kroz sljedeća poglavlja:

- Prvo poglavlje: Šala (značenje - namjena - pravila)
- Drugo poglavlje: Primjeri dozvoljene šale
- Treće poglavlje: Pohvalna i pokuđena šala

Prvo poglavlje

Šala
(značenje - namjena - pravila)

Značenje šale:

Šala jeste razonoda i zabava, a suprotna je ozbiljnosti u govoru i djelu.

Svrha šale:

Šala jeste prirodna i urođena sklonost unutar ljudskog bića i čovjek je koristi u razne namjene kao što su:

Razonoda

Ima ljudi koji se šale s ciljem razonode. Usljed povećanog napora i ozbiljnog rada kod takve vrste ljudi dolazi do pojave dosade i malaksalosti zbog čega pribjegavaju određenoj razonodi i šali. U Muslimovom *Sahihu* od Hanzale el-Usejdija, radijallahu 'anhu, jednog od pisara Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, navodi se da je

rekao: “Jednom prilikom sreo me je Ebu Bekr i upitao: ‘Kako si Hanzala?’, a ja mu rekoh: ‘Hanzala je postao munafik (dvoličnjak)!’ Ebu Bekr reče: ‘Subhanallah, šta govoriš?!’ Rekoh mu: ‘Kada smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, i slušamo kako nam priča o Džennetu i Džehennemu, toliko nam je sve jasno kao da sve to gledamo svojim očima, ali kada odemo od Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, i zabavimo se sa svojom porodicom i svojim imecima, većinu toga zabora-vimo!’ Ebu Bekr, radijallahu ‘anhu, reče: ‘Tako mi Allaha, i ja osjećam isto tako!’ Zatim smo se nas dvojica uputili do Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, pa ja opet rekoh: ‘Allahov Poslaniče, Hanzala je postao munafik!, a Poslanik upita: ‘A kako to?’ Ja mu rekoh: ‘Allahov Poslaniče, dok smo kod tebe i dok te slušamo kako nam pričaš o Džennetu i Džehennemu, to na nas utječe kao da sve to gledamo svojim očima. Ali kad odemo od tebe i zabavimo se sa

svojim porodicama i imecima, zaboravimo većinu toga.' Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, tada reče: 'Tako mi Onoga u čijoj ruci je moja duša, kada biste vi stalno bili u stanju u kome se nalazite dok ste sa mnom, prisjećajući se svega, meleci bi se s vama rukovali u vašim kućama i čak na putovima kojima prolazite. Ali, o Hanzala, čas ovako, čas onako!' Ovu riječ izgovorio je tri puta."[1]

To znači: Postoji vrijeme za ibadet, marljivost i zanimanje, a postoji i vrijeme koje će čovjek provoditi među svojom porodicom i djecom uživajući u stvarima koje je Allah dozvolio na ovome svijetu. U to spada razonoda između supružnika, zabava s djecom, prijateljima i druge stvari mimo toga.

---

[1] Bilježi ga Muslim, br. 2750 od Hanzale, radijallahu 'anhu.

Podučavanje

Svrha šale ponekad može biti podučavanje. Podučavanje u određenim okolnostima ponekad se može ostvariti metodom igre kao što se ponekad može ostvariti putem marljivog i ozbiljnog učenja. Uočavamo kako Allah, subhanehu ve te'ala, daje da se mala djeca igraju nekim stvarima koje će im biti potrebne kad odrastu. Primijetno je kako djevojčica svoju lutku tretira kao svoje dijete: oblači je, oslovljava je lijepim imenima, nosi je u naručju, drži je u krilu, ljubi je i grli i srdi se kada se povrijedi. Ovo se podudara s prirodom radi koje je Allah, subhanehu ve te'ala, stvorio ženu. S druge strane dječaci grade kuće i druge stvari i tako se navikavaju na radnje s kojima će se susretati kada porastu. Dakle, zabava i igra ponekad imaju edukacionu pozadinu koja je obično prepoznatljiva kod ozbiljnog i marljivog učenja.

U metodama savremene pedagogije spominje se: "Ponekad učitelj u radu s učenicima ima potrebu za korištenjem različitih oblika

šale i dosjetki, kako bi od njih odstranio mrzovolju i dosadu." Ovo je bilo poznato kod učenjaka prvih generacija. Pojedini su primjenjivali različite nastavne metode, kao, naprimjer, da učenicima navedu određene šaljive dogodovštine i dosjetke s ciljem osvježavanja radne atmosfere i vitalnosti učenika. Ovakve dosjetke i anegdote odstranjuju mrzovoljnost i dosadu te tako služe učitelju u savladavanju gradiva i učinkovitosti njegovog predavanja.

Otklanjanje straha

Šala ponekad dobro služi u otklanjanju uznemirenosti, srdžbe i drugih psihičkih smetnji. Kada se čovjek našali, u srce unosi razonodu i radost putem čega se rješava onoga od čega osjeća strah ili to pak ublažuje. Slično ovome nalazimo u praksi Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. U podužem hadisu od K'aba b. Malika, radijallahu 'anhu, kojeg bilježe El-Buhari i Muslim spominje se priča njegovog pokajanja nakon što je

izostao iz Bitke na Tebuku. On kaže: "Kad me je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, ugledao, osmjehnuo se osmijehom onoga ko je srdit."[1]

Dakle, osmijeh ponekad biva iz radosti, veselja i zadovoljstva, dok ponekad bude iz srdžbe. Čovjek se nasmije iako je srdit, jer po svojoj prirodi on je plemenit i lijepog je morala. Ali, stanje u kome se nalazi govori da to nije iz zadovoljstva, nego iz srdžbe.

Kroz šalu je moguće naći izlaz iz teške i nezgodne situacije. Ljudi zapadaju u teške situacije s vladarom, nadređenim, kadijom, muž sa suprugom i žena sa mužem, učenik sa njegovim učiteljem i tome slično. Situacija izgleda bezizlazna i bez odgovora, izuzev ukoliko je čovjek dosjetljiv i posjeduje sklonost za šalu. Navođenjem adekvatne i umjesne šale uspjet će nasmijati šejha, nadređenog ili

---

[1] Bilježe ga El-Buhari, br. 4418 i Muslim, br. 2769 od K'aba b. Malika, radijallahu 'anhu.

drugu ciljanu osobu nakon čega će nestati srdžbe i uslijedit će oprost i prelazak preko onoga što se dogodilo. Mnogo je sličnih primjera u književnim djelima i drugoj literaturi.

Ljubaznost, blagost i prijatan govor

Šala ponekad dolazi s ciljem ljubaznog i blagog postupanja i popravljanja utiska kod sugovornika. Iz tog razloga Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je rekao u hadisu kojeg bilježi Et-Tirmizi: "Osmijeh u lice tvoga brata je sadaka."[1] Kad se osmjehneš svome bratu izrazio si prema njemu ljubav i radost zbog njegovog dolaska i pokazuješ da tvoje srce prema njemu nosi samo naklonost i ljubav. S osmijehom na licu musliman izražava ljubav prema bratu kojeg je sreo. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, to uvrštava u sadaku koja dostiže vrijednost imetka kojeg

[1] Bilježi ga Et-Tirmizi, br. 1956 od Ebu Zerra, radijallahu 'anhu, i kaže: "Ḥadis je hasenun-garib."

bi mu udijelio, jer tim gestom unio si radost u njegovo srce. Zato je Džerir, radijallahu 'anhu, kazao: "Otkako sam primio islam, Allahov Poslanik me nikada nije namršteno pogledao niti me je ugledao, a da se nije nasmiješio."[1] Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, izuzetno ga je volio i zato mu je se osmjehivao. Za njega je rekao: "Na njegovom licu je trag meleka."[2] Inače on nije bio postojan konjanik pa ga je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, udario po prsima i molio za njega, te ga je poslao da sruši Zulhilsa - a to je bio idol

---

[1] Bilježe ga El-Buhari, br. 3036 i Muslim, br. 2475 od Džerira, radijallahu 'anhu.

[2] Bilježe ga Ahmed, br 18698, Ibn Huzejme, br. 1767, Ibn Hibban, br. 7200 i drugi od Džerira, radijallahu 'anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "Ući će kod vas jedan od najboljih ljudi Jemena, a na njegovom licu je trag meleka." Ovaj hadis je vjerodostojan. Poslanikove riječi "meshatu melekin" (trag meleka) znače: trag ljepote, jer meleki se oduvijek opisuju kao lijepa bića. Vidjeti: *En-Nihaje*, 4/359.

kojem su se Arapi klanjali u vrijeme džahilijjeta - pa je izvršio Poslanikovo naređenje.[1]

Između šale i namrštenosti

Suprotno šali i osmijehu jeste namrštenost, namrgođenost, ozbiljnost i strogost. Arapi su prvo svojstvo koristili za (po)hvalu, a

---

[1] Bilježe ga El-Buhari, br. 3020 i Muslim, br. 2476 od Džerira, radijallahu 'anhu, da je rekao: "Allahov Poslanik mi je rekao: 'Zar me nećeš rasteretiti od Zulhilsa?' Bila je to građevina (zdanje) u plemenu Has'am koju su nazivali Jemanska K'aba. Kaže: 'Izašao sam sa sto pedeset konjanika iz Ahmesa (zajednički naziv za Kurejš, Kinane i Džedile te njihove pristalice), a bili su vrsni jahači. Ja nisam bio stabilan na konju pa me je udario (tj. Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem) po prsima tako jako da sam vidio tragove njegovih prstiju, a zatim je rekao: 'Allahu moj, učvrsti ga, uputi i druge njime upućuj.' Izašao je ka njoj te je porušio i spalio. Nakon toga poslao je izaslanika da obavijesti Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Po dolasku, Džerirov izaslanik reče: 'Tako mi Onoga Koji je te poslao s Istinom, došao sam ti tek nakon što sam se uvjerio da je iza mene ostala kao razderana i šugava deva.' Kaže: 'Pa je blagoslovio konjicu Ahmesa i njene borce pet puta.'" Ovo je El-Buharijin tekst hadisa.

drugo za kuđenje. Kada su željeli nekoga pohvaliti, kazali bi: Taj i taj je nasmijanih zuba, vedrog lica i razonodan za goste.

Nasmijavam gosta prije nego se smjesti

Dok naokolo suša vlada, kod mene će piti, jesti.

Ovo ubrajaju u svojstva kojima se čovjek može pohvaliti, jer ukazuje na plemenit moral, prijatno druženje i lijepo ophođenje. Suprotno svojstvo, dakle smrknutost i namrgođenost, upotrebljavaju kada žele nekoga naružiti, pa kažu: Taj i taj je namrštenog lica, grubih crta lica, ružnog izgleda, kiselog lica kao sirćetom poprskano (tj. kao da mu je lice namazano sirćetom, pa je uslijed žestine kiselosti namrštio i naborao svoje lice) ili kao da je ušmrknuo gorušicu (tj. kao da je nozdrve napunio gorušicom, pa mu se od toga lice smrknulo). Dakle, prvo svojstvo kod Arapa dolazi u funkciji pohvale, dok drugo služi za kuđenje.

Umjerenost u šali

Nema sumnje da Arapi u svemu ovome podrazumijevaju umjerenost. U suprotnom, što ćemo naknadno i pojasniti, ako šala poraste i pređe svoje granice, biva sramota i niskost pred kojim se ne ustručava ni dijete, ni luđak, ni glup, niti neznalica. Arapi, međutim, to svode na granice umjerenosti i uravnoteženosti daleko od pretjerivanja i zanemarivanja. Zato Ebu Temam, hvaleći nekog čovjeka, kaže:

Po revnosti ga poznajemo, a ponekad se smije

Ko za šalu ne zna, taj ozbiljan nije.

Pjesnik ističe da je ozbiljnost i revnost karakterna osobina tog čovjeka i to je osnova kod njega. Međutim, nije uvijek takav, već ponekad se zna našaliti i duhovit je. A onaj ko se ne zna našaliti, ne može biti zauvijek ozbiljan. Čovjek ako ustrajava u nečemu i neprestano se opterećuje na kraju će puknuti i pokleknuti. Ovo je opće pravilo koje primjenu nalazi čak i u ophođenju s

dušom, te o tome treba povesti naročitu pažnju. Sukladno ovome, Omer, radijallahu ‘anhu, je rekao: “Sviđa mi se da čovjek u svojoj kući bude poput djeteta.”

Isti ovaj Omer, radijallahu ‘anhu, i pored toga što je bio halifa, ponekad bi, dok je boravio u svojoj kući, pjevušio stihove arapske poezije. U takvom stanju znali bi ga zateći oni koji su dolazili i kucali na njegova vrata.

Slične stvari zabilježene su čak i o vladarima silnicima. Jednom prilikom El-Hadždžadž je upitan o svome ophođenju unutar porodice, pa je rekao: “Tako mi Allaha, vi nas posmatrate kao da smo šejtani. Tako mi Allaha, nije mi strano da poljubim noge neke od njih.”, tj. neke od svojih supruga. Ove stvari nužno prate svakog čovjeka i one su sastavni dio njegove prirode od koje ne može pobjeći. Međutim, treba ih zadržati u okvirima trezvenosti i odmjerenosti daleko od pretjerivanja i zanemarivanja.

Drugo poglavlje

Primjeri dozvoljene šale

Šala kod Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem

Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem uzor je u svakom pogledu. Bio je zaokupljen pozivom u Allahovu vjeru, dostavom objave, uređenju društvenih prilika, naređivanju na dobro i odvraćanju od zla, borbom na Allahovom putu i drugim obavezama koje nisu bile na plećima ostalih muslimana. Nema sumnje da je ozbiljnost i revnost preovladavala u životu Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Kad su se pojavile sjede vlasi u njegovoj kosi Ebu-Bekr, radijallahu 'anhu, ga je upitao: "Allahov Poslaniče, osijedio si? 'Osijedila me je sura Hud, El-Vaki'a, El-Murselat, *Amme jetesa'elun* (sura En-Nebe') i *Ize-š-šemsu kuvviret* (sura Et-Tekvir)', odgovorio je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve

sellem."[1] Hadis je prenesen mnogobrojnim putovima zbog kojih ga pojedini ocjenjuju vjerodostojnim, iako su drugi učenjaci stava da u njemu ima poremećaj (*ittirab*). Međutim, značenje mu je ispravno. Aiša, radijallahu 'anha, je upitana: "Da li je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, klanjao sjedeći?" "Da, nakon što su ga ljudi iscrpili", odgovorila je ona.[2] Tj.

---

[1] Bilježi ga Et-Tirmizi od Ibn 'Abbasa, radijallahu 'anhuma, br. 3297 i ovo je njegov tekst. Kaže: "Hadis je hasenun-garib.", i od Ibn 'Abbasa nije nam poznat osim u ovoj formi. Ovaj hadis u sličnom obliku prenosi 'Alijj b. Salih od Ebu Ishaka, a on od Ebu Džuhejfe. Prenosi se od Ebu Ishaka, a on od Ebu Mejsire slično ovome kao mursel hadis. Također, prenosi ga Ebu Bekr b. 'Ajjaš od Ebu Ishaka, on od 'Ikrime, a on od Vjerovjesnika poput hadisa Šejbana od Ebu Ishaka i u njemu nije spomenuo: Od Ibn 'Abbasa, radijallahu 'anhuma, pričao nam je Hišam b. el-Velid el-Herevi da mu je kazao Ebu Bekr b. 'Ajjaš. Hadis je došao i drugim putovima kod 'Abdurrezzaka u *El-Musnedu*, br. 5997, kod Ebu J'alaa, br. 880, kod Et-Taberanija u *El-Medžme'u-l-kebir*, br. 316, 790, 5804 i kod drugih. Vidjeti: *'Ilelud-Darekutni*, br. 16, 17.

[2] Bilježi ga Muslim, br. 732.

zbog učestalih posjeta ljudi i potraživanja svojih potreba što mu je teško padalo i tištalo ga, pa je brzo počeo sijediti. I pored svega ovoga znao je se našaliti kako bi razveselio svoje drugove i otklonio od njih brige.

Spomenut ćemo nekoliko primjera koji govore o Poslanikovoj, sallallahu ‘alejhi ve sellem šali. Jedan od njih svakako je prisutnost osmijeha na njegovom licu i korištenje šale s njegovim drugovima. Prethodilo je u hadisu Džerira, radijallahu ‘anhu, da ga Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, nikada nije vidio, a da se nije osmjehnuo. Bilježe Et-Tirmizi, Ahmed i drugi od ‘Abdullaha ibnu-l-Harisa b. Džuz’a, radijallahu ‘anhu, u hasen hadisu, (a Et-Tirmizi za njega kaže da je hasenu-n-garib) u kojem se kaže: “Nisam vidio da se neko više osmjehivao od Vjerovjesnika, sallallahu ‘alejhi ve sellem.”[1] U hadisu od

1 Bilježe ga Et-Tirmizi, br. 3641 i Ahmed, br. 17251. Et-Tirmizi kaže: “Hasenu-n-garib.”

Ebu Hurejre, radijallahu 'anhu, stoji da su ashabi rekli: "Allahov Poslaniče, sallallahu 'alejhi ve sellem, ti se s nama šališ.' 'Da, reče im on, 'ali ja ne govorim osim istinu'."[1]

Kao Poslanikova šala razumiju se i riječi s kojima je oslovljavao svoga poslužitelja, Enesa b. Malika, radijallahu 'anhuma. "Govorio mu je: 'O ti dvouhi, o ti dvouhi!"[2] Ovaj hadis bilježi Et-Tirmizi u djelu *Eš-Šemail* i kaže: "Hadis je sahihu-n-garib." Riječi: "O ti s dva uha" razumljivo je da predstavljaju šalu, jer svaki čovjek ima dva uha.

Također, tu spada sadržaj predaje koju prenosi Enes, radijallahu 'anhu. On kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je bio jako blizak sa nama, pa je mome mlađem bratu rekao: 'O Ebu 'Umejr,

---

[1] Bilježe ga Et-Tirmizi, br. 1990 i Ahmed, br, 8276. Et-Tirmizi kaže: "Hadis je hasenun-garib."

[2] Bilježe ga Et-Tirmizi, br. 1992, Ebu Davud, br. 5002 i Ahmed, br. 11754. Et-Tirmizi kaže: "Hadis je sahihu-n-garib."

šta se desilo sa vrapčićem?''"[1] Enesov brat imao je vrapca s kojim se igrao. Pošto je vrabac umro, naišao je Allahov Poslanik, a Ebu 'Umejr je bio snužden i žalostan, pa ga je upitao: "O Ebu 'Umejr, šta se desilo nugajr?" Riječ *en-nugajr* odnosi se na vrstu ptice koja je nalik na vrapca, a Poslanikove riječi došle su ovdje u smislu šale i razveseljavanja.

Enes b. Malik, radijallahu 'anhu, ponovo nas upoznaje s jednim veselim događajem. On prenosi predaju u kojoj stoji da je Allahovom Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, došao beduin i rekao mu: "Allahov Poslaniče, daj mi jahalicu!', tj. za borbu i putovanje, pa mu je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: 'Dat ćemo ti devino mladunče.' Beduin je shvatio da mladunče deve podrazumijeva nešto malo pa reče: 'Zašto će mi poslužiti devino mladunče, Allahov Poslaniče?' 'A zar deva

[1] Bilježi ga El-Buhari, br. 6129 i ovo je njegov tekst, a bilježi ga i Muslim, br. 2150.

rađa nešto drugo osim devu?', odgovori mu Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem."[1]

Sljedeća slika ponovo dolazi u hadisu Enesa, radijallahu 'anhu, a bilježi ga Et-Tirmizi u djelu *Eš-Šemail* sa vjerodostojnim lancem prenosilaca. Ibn Kesir kaže: "Hadis je vjerodostojan po kriterijima El-Buharija i Muslima." Identično tome ocijenio ga je i šejh El-Albani. Hafiz Ibn Hadžer kaže: "Hadis je sahih." U hadisu stoji da je čovjek, beduin po imenu Zahir el-Eslemi dolazio kod Allahovog Poslanika i donosio mu poklone od stvari koje se nalaze kod nomada poput sira, masla i sličnog, a i Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je njemu uručivao poklone i govorio: "Zahir je naše selo, a mi smo njegov grad." Jednoga dana Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, došao je i ugledao Zahira kako prodaje na pijaci.

---

[1] Bilježe ga Et-Tirmizi, br. 1991, Ebu Davud, br. 4998 i Ahmed, br. 13405. Et-Tirmizi kaže: "Hadis je hasenu-n-sahihu-n-garib."

Privukao mu se straga i obuhvatio ga, te povikao: "Ko će kupiti roba?" Zahir se okrenuo i ugledao Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, te, ne pokušavajući odvojiti svoja leđa od Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, reče: "Onda ćeš sa mnom slabu prođu imati, Allahov Poslaniče", a Poslanik odgovori: "Ali kod Allaha ti nisi slabo plaćen", ili je rekao: "Ali kod Allaha si ti skup."[1] Hadis pokazuje kako se Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, šalio i zabavljao sa svojim drugovima koristeći načine koji su odgovarali situaciji uz dosljednost u pogledu pridržavanja istine. Nema sumnje da je Zahir bio Allahov rob kako ga je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, i oslovio.

Sljedeći događaj bilježe Et-Tirmizi i El-Begavi u svome tefsiru i El-Bejheki od Hasana el-Basrija kao mursel hadis, a podupire ga hadis od Aiše, radijallahu

---

[1] Bilježe ga Et-Tirmizi u djelu *Eš-Šemail*, br. 240, Ahmed, br. 12237. El-Hejsemi ga bilježi u djelu *El-Medžm*, 9/368 i kaže: "Ahmedovi prenosioci su vjerodostojni."

'anha, kod Et-Taberanija da je neka starica došla kod Vjerovjesnika, sallallahu 'alejhi ve sellem, i rekla: "Allahov Poslaniče, moli Allaha da budem od stanovnika Dženneta", a Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, joj reče: "U Džennet neće ući starica."[1]

---

[1] Bilježi ga Et-Tirmizi u djelu *Eš-Šemail*, br. 241 od El-Hasana el-Basrija. Od njega bilježe El-Begavi u svome tefsiru, 4/283 i El-Bejheki u djelu *El-B'asu ve-n-nušur*, br. 346. Potporu ima kod Et-Taberanija u djelu *El-Evset*, br. 5545 i kod Hennada u djelu *Ez-Zuhd*, br. 58 od Aiše, radijallahu 'anha. Hadis, također, bilježi El-Hejsemi u djelu *El-Medžm*, 10/419 od Aiše, radijallahu 'anha. Kaže: "Bilježi ga Et-Taberani u djelu *El-Evset*." U njegovom lancu nalazi se Mes'ade b. el-Jes', a on je slab (*da'if*). Ovog Mes'adu Ebu Davud je optužio za laž, a Ez-Zehebi kaže: "Odbačen (halik)." Vidjeti: *Mizanu-l-'itidal*, 6/408. Ahmed kaže: "Kod nas nema vrijednosti. Od njega odavno ne prihvaćamo hadis." El-Buhari kaže: "Ima ružnih djela." Vidjeti: *Et-Tarihu-s-sagir*, 2/163. Također, bilježi ga El-Bejheki u djelu *El-B'asu ve-n-nušur*, br. 343 od Aiše, radijallahu 'anha. U njegovom lancu nalazi se Lejs b. Ebu Sulejm. On je istinoljubiv (*saduk*), međutim mnogo je miješao hadise što je dovelo do nerazumljivosti njegovog hadisa, pa je zbog toga odbačen. Ovako se navodi u djelu *Et-Takrib*.

Žena kao da se pobojala i prestrašila, pa joj Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, prouči Allahove, subhanehu ve te'ala, riječi:

إِنَّآ أَنشَأْنَـٰهُنَّ إِنشَآءً ﴿٣٥﴾ فَجَعَلْنَـٰهُنَّ أَبْكَارًا ﴿٣٦﴾ عُرُبًا أَتْرَابًا ﴿٣٧﴾ لِّأَصْحَـٰبِ ٱلْيَمِينِ ﴿٣٨﴾

Stvaranjem novim Mi ćemo hurije stvoriti i djevicama ih učiniti milim muževima njihovim, i godina istih za one srećne. (Prijevod značenja, El-Vaki'a, 35.-38.) Tada je shvatila šta je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, namjeravao te je nestalo njenog straha.

Bili su ovo primjeri u kojima se Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, šalio i zabavljao sa svojim drugovima. Što se tiče hadisa i kazivanja u kojima se smijao ili samo osmjehivao, njih ima izuzetno mnogo. Kad bi ih sve sakupili, načinili bismo jedan veliki tom, međutim, ovdje ćemo, kratko, spomenuti samo neke. Jedan od njih jeste hadis Ebu Zerra, radijallahu 'anhu, koji se

nalazi u Muslimovom *Sahihu* u kojem kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je rekao: "Ja znam čovjeka koji će zadnji ući u Džennet i zadnji izaći iz Džehennema. Bit će doveden na Sudnjem danu, pa će se reći: 'Izložite mu male grijehe koje je počinio, a velike sakrijte.' Izložit će mu se mali grijesi, pa će mu se kazati: 'Tog i tog dana uradio si to i to, pa si tog i tog dana uradio to i to.' 'Da', reći će on, ne mogavši to poreći, a strahovat će od toga da mu se izlože njegovi veliki grijesi koje je počinio. Zatim će mu se reći: 'Svako tvoje loše djelo zamijenit će se dobrim', a on će kazati: 'Gospodaru moj, ja sam uradio djela koja ovdje ne vidim.' Prenosilac dalje kazuje da je vidio Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, da se nasmijao toliko da su mu se vidjeli zubi kutnjaci."[1] Znači da je ovaj čovjek strahovao od svojih velikih grijeha koje je počinio dok su bili skriveni, jer je mislio da

[1] Bilježi ga Muslim, br. 190 od Ebu Zerra, radijallahu 'anhu.

će biti kažnjen zbog njih, pa ih nije spominjao. Ali, kada je doznao da će biti za njegovu dobrobit i da su zamijenjena dobrim djelima, počeo je tragati za njima govoreći: "Učinio sam grijehe kojih ovdje nema. Gdje su veliki grijesi koje sam počinio?"- jer zna da su pretvorena u dobra djela.

U prilog ovome ide i predaja koju bilježi El-Buhari u *Sahihu* da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, jednog dana pričao (ashabima), a tu je bio i čovjek iz pustinje, pa je rekao: "Čovjek od stanovnika Dženneta zatražit će dopuštenje od svoga Gospodara da sije, a Allah, subhanehu ve te'ala, će ga upitati: 'Zar nisi u obilju u kome imaš šta poželiš?' 'Svakako, ali ja volim da sijem', odgovorit će on. Kaže: Posijat će, pa će pogledom pratiti njegovo nicanje, rast i rod, a bit će poput brda. Tada će Allah reći: 'Evo ti sine Ademov! Tebe zaista ništa ne može zasititi.' Beduin reče: 'Tako mi Allaha, to je sigurno neko od Kurejšija ili ensarija, jer oni obrađuju zemlju, a mi se time ne bavimo', nakon čega se Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi

ve sellem, nasmijao."[1] Zadovoljit ćemo se s ovim mada je mnogo primjera u kojima je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, slično postupio.

Šala kod ashaba

Govori li se o dobrim ljudima, obavezno priča otpočinje s drugovima Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, jer su oni najbolji ljudi nakon vjerovjesnika. I pored te činjenice uobičavali su međusobno se šaliti. Najčudnije i najneobičnije od svega toga i čime su vjerovatno mnogi zbunjeni i olahko to ne prihvaćaju, jeste predaja koju bilježi El-Buhari u knjizi *El-Edebu-l-mufred* sa vjerodostojnim lancem prenosilaca da su se ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, gađali lubenicom, a kada bi se radilo o ozbiljnim stvarima oni su bili najdosljedniji u tom pogledu, bili su muškarčine.[2]

---

[1] Bilježi ga El-Buhari, br. 2348 od Ebu Hurejre, radijallahu 'anhu.

[2] Bilježi ga El-Buhari u djelu *El-Edebu-l-mufred*, br. 266.

U drugom hadisu kojeg bilježi Et-Tirmizi, za kojeg kaže: "Hadis je hasenu-n-sahih", stoji da su ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, recitirali stihove i prisjećali se događaja iz džahilijjeta, pa su se smijali zbog toga, a Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je boravio među njima i ponekad bi se možda nasmiješio.[1] U Muslimovom *Sahihu* došla je predaja sličnog teksta u kojoj se navodi da je Allahov poslanik nakon sabah-namaza sjedio sa svojim drugovima dok su oni razgovarali o stvarima iz džahilijjeta i smijali se, a Poslanik bi se osmjehivao.[2]

Ebu Seleme b. 'Abdurrahman b.'Avf je rekao: "Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, nisu bili zastranili, niti su hodali pognuti i snuždeni. U svojim

---

[1] Bilježe ga Et-Tirmizi, br. 2850 i Ahmed, br. 20505 od Džabira b. Semure, radijallahu 'anhu. Et-Tirmizi kaže: "Hadis je hasenu-n-sahih."

[2] Bilježi ga Muslim, br. 670 od Džabira Ibn Semure, radijallahu 'anhu.

sijelima citirali su poeziju i spominjali stvari iz džahilijjetskoga doba. No, pokuša li neko povrijediti njihovu vjeru, plamen se raspiri u njihovim očima."[1] Tj. uznemiri se i rasrdi i trag toga postane primijetan na njegovom licu.

U primjere šale kod ashaba svakako se ubraja događaj koji se zbio između Aiše i Sevde, radijallahu 'anhuma, u prisustvu Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Aiša je skuhala kašu s mesom – u vodi skuhano sitno sječeno meso a zatim začinjeno brašnom - i ponudila je Sevdu rekavši: "Jedi!", što je ona odbila, a Aiša joj zaprijeti: "Jedi ili ću ti ga baciti u lice!" Sevda nije htjela jesti, pa je Aiša uzela dio hrane i bacila je u njeno lice. Sevda je namjeravala da joj uzvrati, što joj je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, i

---

[1] Bilježi ga Ibn Ebu Šejbe u svome djelu. Hafiz Ibn Hadžer kaže: "Njegov lanac prenosilaca je dobar (hasen)." Vidjeti: *El-Feth*, br. 6145. Također, bilježe ga i Ibn Ebu 'Asim u djelu *Ez-Zuhd*, br. 215 i El-Buhari u djelu *El-Edebu-l-mufred*, br. 555.

dozvolio, pa je ona je to uradila, a Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, se smijao.[1]

Druga priča dotiče se zgode između Ebu Bekra i Alije, radijallahu 'anhuma. Od 'Ukbe b. el-Harisa, radijallahu 'anhu, prenosi se da je rekao: "Ebu-Bekr nam je klanjao ikindija-namaz, a zatim je ustao i otišao s Alijom. Usput su vidjeli Hasana kako se igra sa djecom, pa ga je Ebu Bekr uzeo i ponio na svome vratu, a zatim rekao: 'Bogami, sliči na Vjerovjesnika, sallallahu 'alejhi ve sellem, a na Aliju nije ni nalik',[2] a Alija se osmjehivao na njegove riječi."[3]

---

[1] Bilježe ga imam Ahmed u djelu *Fedailu-s-sahabe*, br. 504, Ebu J'ala, br. 4476 i El-Bejheki u djelu *El-Kubra*, br. 8917 od Aiše, radijallahu 'anha. El-Hejsemi ga navodi u djelu *Medžme'u-z-zevaid*, 4/315. Prenosioci hadisa su pouzdani izuzev Muhammeda b. 'Amra b. 'Alkame, a hadis je hasen.

[2] U ovom obliku bilježi ga El-Buhari, 7/75 u *Fedailu ashabu-n-Nebijji*, poglavlje: *Menakibu-l-Haseni ve-l-Husejn*. Također, bilježe ga Et-Taberani, br. 2527 i El-Hakim, 3/168.

[3] Navodi se u verifikaciji djela *Sijeru e'alami-n-nubela'*, 3/249.

Među ashabima po šali su bili poznati Alija b. Ebu Talib, Mu'avija b. Ebu Sufjan i Ebu Hurejre, radijallahu 'anhum. U književnim djelima i biografijama spominje se mnogo sličnog. Postoji manja knjižica pod naslovom *El-Merahu fi-l-mizah* od El-Gazija u kojoj navodi brojna kazivanja i dogodovštine ove vrste. Pojedini navodi u ovom djelu su čudni i sumnjivi, te lično smatram da se pogrešno pripisuju ashabima Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem.

Najistaknutiji među ashabima po šaljivosti bio je čovjek po imenu Nu'ajman. Kad god bi došao u Medinu, nešto bi kupio, a zatim otišao do Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, i rekao: 'Ovo je poklon za tebe.' Kada bi vlasnik robe potraživao svoje novce, Nu'ajman bi ga doveo do Vjerovjesnika, sallallahu 'alejhi ve sellem, i rekao: 'Isplati ovome čovjeku vrijednost njegove robe', Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, bi upitao: 'Zar ovo nije poklon?' 'Tako mi Allaha, nisam ga imao zašto kupiti, a želja mi je bila da to pojedeš', odgovorio bi on.

Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, bi se nasmijao i naredio da se vlasniku isplati vrijednost njegove robe."[1]

Omer, radijallahu 'anhu, usprkos svom visokom položaju i ozbiljnosti, znao je se našaliti. Međutim, njegove šale bile su promišljene i putem njih na adekvatan način usmjeravao je i odgajao ljude. Dakle, bile su odgojnog i instruktivnog karaktera. Jednoga dana došao je beduin i u mesdžidu klanjao dva, vrlo brza i nepotpuna rekata tako da je ispravnost namaza dovedena u pitanje, a zatim je, na kraju namaza, rekao: "Allahu moj, molim Te da mi podariš hurije u Džennetu." Kada je završio, Omer mu reče: "Loše si novce pripremio, a plemenitu mladu zaprosio." Tj. mehr koji nudiš je mali i neznatan, a prošnja je velika. Tražiš hurije, a namaz ti je u takvom stanju: ne upotpunjavaš

[1] Događaj navodi Hafiz Ibn Hadžer u djelu *El-Isabe*, 6/464 i pripisuje ga djelu *El-Fukahetu ve-l-mizah* od Ez-Zubejra b. Bekara.

stajanje, ni sjedenje, ni pregibanje (*ruku'*), niti imaš skrušenosti. Ovaj Omerov postupak, kao što je prethodilo, uslijedio je s ciljem podučavanja.

Spominje se da je Omer b. 'Abdul'aziz, nakon što je postavljen za halifu, samo se dva puta našalio, dok je u ostalim situacijama bio isključivo ozbiljan. Navodi se da je čovjek po imenu Humejd, nastanjen nedaleko od Medine u selu zvanom Emmudž, bio pokvarenjak i pio alkohol. Svoje stanje opjevao je u stihovima:

Humejd koji živi u Emmudžu

Pijanica, sijedi i ćelavi.

Govorio je o sebi pa je vijest o tome doprla do Omera b. 'Abdul'aziza. Jednog dana, nakon dugo vremena, dok se Omer nalazio u svome društvu, dođe čovjek, poselami ga i upita: "Poznaješ li me, vladaru pravovjernih?" "Ne poznajem", odgovori Omer. "Ja sam Humejd", reče on, a Omer doda: *Humejd koji živi u Emmudžu*, tj. spomenuo mu je njegov stih, a prisutni se

nasmijaše. Čovjek se uozbilji, osjeti tegobu u prsima i u golemoj tuzi reče: "Tako mi Allaha, vladaru pravovjernih, nisam ga okusio ima dvadeset godina." Omer tada reče: "Ovo sam spomenuo da bi se našalio s tobom, a ne da bih te povrijedio."

Šala se može upotrijebiti s namjerom podučavanja. U ovom pravcu ide priča koju bilježi dobar broj imama hadisa i hafiza od Havata b. Džubejra, radijallahu 'anhu, da ga je Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, jednoga dana u početku njegovog islama ili pak prije nego što je primio islam ugledao kako sjedi u društvu nekih žena, pa ga je upitao: "O Havat, zašto tu sjediš?" "Allahov Poslaniče", reče on, "pobjegla mi je deva, pa sam htio od ovih žena da mi naprave povodac s kojim ću je uhvatiti" ili je rekao nešto poput toga. Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, se osmjehnuo i otišao od njega. Kada se vratio našao ga je u istom stanju, te mu je rekao: "Još uvijek si tu?", pa je on ustao i otišao. Nakon toga kad god bi ga Allahov Poslanik, sallallahu

'alejhi ve sellem, ugledao upitao bi ga: "Šta je s tvojom odbjeglom devom ili šta bi s bježanjem tvoje deve?" Zbog toga je osjećao stid i nije volio da ga Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, sretne bojeći se da mu to ponovo spomene. Jednoga dana Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je došao, a ovaj je klanjao, te mu je ponovo spomenuo tu stvar, a on reče: "Allahov Poslaniče, svezao ju je islam", ili je rekao: "Tako mi Allaha, nije pobjegla otkako sam prihvatio islam."[1] Cilj Poslanikovih, sallallahu 'alejhi ve sellem, riječi bio je upućivanje savjeta i podučavanje putem korištenja metode koja odgovara svakom čovjeku.

---

[1] Bilježi ga Et-Taberani u djelu *El-Mu'džemu-l-kebir*, 4/203 od Havata b. Džubejra, radijallahu 'anhu. El-Hejsemi ga navodi u djelu *El-Medžm*, 9/401 i kaže: "Bilježi ga Et-Taberani s dva različita lanca prenosilaca, a prenosioci unutar jednog od njih su vjerodostojni izuzev El-Džerraha b. Muhalleda, a i on je povjerljiv (*sika*)."

Šala kod tabi'ina i znamenitih imama

Priče i kazivanja o šali kod tabi'ina i znamenitih imama mnogobrojne su i teško ih je sve spomenuti. Zato ćemo se ovdje zadovoljiti s jednim određenim brojem. Jedan od njih jeste Eš-Ša'bi. Bio je istaknuti imam i kadija kod Omera b. 'Abdul'aziza. Bio je povjerljiv i hafiz s darom o kojem kaže: "Tako mi Allaha, ništa nisam bilježio. Nisam čuo hadis pa imao potrebu da ga zapišem, niti sam imao potrebu da mi se ponovi po drugi put." Hasan el-Basri o njemu je rekao: "Vrlo rano je bio značajan za islam. Bio je izuzetno učen i razborit." Važi za imama iz reda tabi'ina i vrlo je povjerljiv. Bio je suvremenik velikog broja ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Upitan je: "Zašto si tako mršav?", a bio je sićušnog tijela, pa je odgovorio: "Bilo mi je tijesno u maternici," jer je imao brata blizanaca. Neki čovjek ga je upitao kako se zove Iblisova žena? - pa je odgovorio: "Nisam prisustvovao na tom vjenčanju."

Drugom prilikom sjedio je sa svojom ženom, pa je došao čovjek i upitao: "Ko je od vas Eš-Ša'bi?" On pokaza na svoju ženu i reče: "Ovo."

Također, El-E'ameš bio je izuzetno duhovit i domišljat.[1] Iako je glasio za imama u hadisu i vrlo povjerljivog, za njega se vežu mnoge zgode. Jedna od zgoda zbila se u toku putovanja na hadž. Naljutio se na devu, te je udario, tako da joj je rasjekao glavu. Priupitan je u vezi s tim, pa je rekao: "Udaranjem deve upotpunjuje se hadž." Neki su pomislili da je ovo hadis od Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, te se može naći kod onih koji su pisali djela o apokrifnim hadisima da je uvrštena i ova izreka. Međutim, ovakvo nešto nije poznato od Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, već su to riječi El-

---

[1] Dr. Ahmed el-Dabib sabrao je El-E'amešove zgode i dosjetke u knjižicu pod nazivom *El-E'amešu-z-zarif*.

E'ameša.[1] Također, jednom prilikom došao mu je tkalac i upitao ga: "Prihvata li se svjedočanstvo tkalca?" "Da, prihvata se ako to svjedoče još dva čovjeka," odgovori on, a ovaj primijeti: "Svejedno je, dakle, postojao on ili ne." Naravno, namjera mu je bila da se našali.

Za Muhammeda b. Sirina se kaže: "Muhammed b. Sirin znao je se šaliti i smijati toliko da bi mu pljuvačka potekla iz usta, ali lakše bi zvijezdu dokučio, nego što bi njega u vjeri poljuljao."[2]

Kadi Šurejh je došao u jedan ogranak plemena u Hemedanu gdje su mu iskazali lijepu dobrodošlicu i poštovanje i počastili ga, pa im je on rekao: "O stanovnici Hemedana, ja znam jednu porodicu između vas kojoj nije dozvoljena laž." "Ko su oni, Allah ti se smilovao", upitaše. "Neću vam

---

[1] Priču bilježi Ebu Nu'ajm u *El-Hilje*, 5/53. Vidjeti: *Kešfu-l-hafa* od El-'Adžlunija, br. 2443 i *El-Masnu'* od 'Alijja El-Karia, br. 194.

[2] *Behdžetu-l-medžalis*, 2/566.

reći”, reče on. Nakon toga otišao je od njih, a oni su čitavu milju trčali za njim i govorili: “Ko su oni, Allah ti se smilovao?” Naposljetku, kada im nije htio kazati, vratili su se govoreći: “Kamo sreće da nas je obavijestio ko su oni.” Međutim, poznato je da nikome od ljudi nije dozvoljena laž, ali na taj način on se htio našaliti s njima.

Treće poglavlje

Pohvalna i pokuđena šala

Prvo: Pohvalna šala

Pohvalna šala treba biti u granicama umjerenosti daleko od stvari koje je Allah zabranio i ne treba biti prekomjerna. U suprotnom, smatrat će se pokazateljem nedovoljno zrelog razuma i glupavosti ili će postati povodom omalovažavanja i nestanka ugleda ili umanjivanja poštovanja. Znači, uvjet za njenu ispravnost i prihvaćanje jeste umjerenost.

Šala s prijateljima

Ova vrsta šale treba biti s namjerom razonode, otklanjanja brige i njihovog razveseljavanja i to u obliku osmijeha, prijatnog i ljubaznog govora i drugih sličnih stvari koje su pitome za dušu i otklanjaju otuđenost.

Pojedini pobožnjaci, kao što je, na primjer bio Ibrahim b. Edhem, kad je boravio u društvu svojih prijatelja šalio bi

se i smijao, ali kad bi došao nepoznat čovjek, okrenuo bi se od toga i sustegnuo. Razlog tome jeste što šaljiv nastup prema nepoznatoj osobi može dovesti do obezvre|ivanja, jer takva osoba može razumjeti da je to odraz nepotpunog razuma, neozbiljnosti i slabog poimanja stvari. Stoga, čovjek se ne treba šaliti osim s onima koje poznaje, dok se prema nepoznatim osobama umjesno osmjehnuti i obraćati im se prijatnim riječima, a nedopustivo je brzopleto upuštanje u šalu kako se isto ne bi protumačilo kao lahkomislenost i besmislen govor.

Šala u porodici

O Allahovom Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, zabilježeni su lijepi i ugodni trenuci s njegovom porodicom. Od Aiše se prenosi da je rekla: "Bila sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu 'alejhi ve sellem, na jednom od njegovih putovanja, a bila sam tada mlada, hitra i vitka, pa je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao ljudima: 'Idite i ostavite nas!' Kada su

otišli, rekao je: 'Dođi da se trkamo.' Trkali smo se, pa sam ga pretekla. Nakon toga ništa mi nije govorio sve dok nisam poprimila svoje tijelo, udebljala se i zaboravila šta se desilo. Ponovo sam bila s njim na nekom putovanju, pa je rekao ljudima: 'Idite i ostavite nas!' Kada su otišli, rekao mi je: 'Dođi da se trkamo.' Trkali smo se, pa je on stigao prvi i počeo se smijati govoreći: 'Ovo ti je za onda.'"[1]

Sličan ovome jeste poduži hadis Ummu Zerr' kojeg bilježi El-Buhari u svome *Sahihu.* Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, usprkos svojim velikim obavezama, sjedio je sa svojom suprugom Aišom, radijallahu 'anha, i ona mu je kazivala priču o Ummu Zerr'. Hadis sadrži čudne i nesvakidašnje stvari i pouke. Preporučujem vraćanje na ovaj hadis i njegovo proučavanje, jer je prepun nepoznatih, lijepih i stilski sadržajnih riječi

---

[1] Bilježe ga Ahmed, br. 26231, Ebu Davud i Ibn Madže.

čijem čuđenju skoro pa da nema kraja. Hadis u osnovi govori o skupu od jedanaest žena iz vremena džahilijjeta koje su se zavjetovale da neće ništa kriti o vijestima svojih muževa. Prva je kazala: "Muž mi je poput mesa mršave, istrošene deve na vrletima krševitog i nepristupačnog brda. Nije podesna, pa da se popneš, niti je debela, pa da sama siđe." Druga je rekla: "Ja ne smijem o njemu ništa kazivati, jer se bojim da ga ne izgubim. Ako šta i kažem, priča će mi biti o tuzi i brigama." Zatim je svaka od njih opisivala dobre i loše strane svoga muža u nastavku ovog zaista čudnovatog hadisa. Na kraju kazivanja Aiša, radijallahu 'anha, spomenula je riječi jedanaeste žene, a bila je to Ummu Zerr': "Moj muž je Ebu Zerr', a šta ti misliš ko je Ebu Zerr'?" pa je spomenula njegove osobine, a zatim je rekla: "Majka mu je Ummu Ebu Zerr'a, a šta ti misliš ko je Ummu Ebu Zerr'a?" Navela je osobine njegove majke, a zatim je rekla: "A sin Ebu Zerr'a kad bi legao u korice sablje, bilo bi mu dovoljno, a janjeća nožica ga može

nahraniti." Zatim je rekla: "A znaš li ko je kći Ebu Zerr'a? Pokorna je i ocu i majci. U izobilju živi i komšinice joj neprestano zavide." Zatim Ummu Zerr' kaže da joj je muž našao drugu, lijepu ženu i njome se oženio, a nju pustio, pa nastavlja: "Nakon toga oženio me je drugi čovjek i podario mi mnogobrojne blagodati, deve i druge stvari. Rekao mi je: 'Jedi Ummu Zerr' i nahrani čeljad svoju.' Kaže: "Kada bi sabrala sve što mi je darivao, ne bi ispunilo ni najmanju posudu Ebu Zerr'a, jer ljubav pripada prvom voljenom." Nakon toga Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je rekao Aiši, radijallahu 'anha: "Ja sam tebi kao Ebu Zerr' prema Ummu Zerr'."[1] U drugoj predaji stoji: "Osim što je on pustio svoju ženu, a ja ne puštam."[2]

---

[1] Priču bilježe El-Buhari, br. 5189 i Muslim, br. 2448 od Aiše, radijallahu 'anha.

[2] Bilježe ga Et-Taberani, 23/173 i El-Hejsemi u djelu *El-Medžm*, 9/241 i u vezi s njim spominje nekoliko mahana koje upućuju na slabost ove predaje.

U ovom kontekstu spominje se poznata Poslanikova priča sa Aišom, radijallahu 'anha, kada je se popela na Poslanikova, sallallahu 'alejhi ve sellem, ramena i promatrala igru Abesinaca u mesdžidu na dan Bajrama, pa kad joj je dodijalo, otišla je.[1]

U dva *Sahiha* se bilježi da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, kad je čuo za Džabirovu, radijallahu 'anhu, ženidbu, upitao ga: "Jesi li oženio djevicu ili ženu?" "Allahov Poslaniče, oženio sam ženu", odgovori on, a Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, reče: "Zašto nisi oženio djevicu, pa da se igraš s njom i ona s tobom i da jedno drugo nasmijavate."[2] U Muslimovoj predaji stoji: "Zašto nisi oženio djevojku pa da se igraš s njom."[3] Riječ *li'ab* označava

---

[1] Bilježe ga El-Buhari, br. 455, 988, 2901 i na drugim mjestima i Muslim br. 892 od Aiše, radijallahu 'anha.

[2] Bilježe ga El-Buhari, br. 2097, 2309, 2967 i na drugim mjestima i Muslim, br. 715 od Džabira, radijallahu 'anhu.

[3] Bilježi ga Muslim, br. 715 od Džabira, radijallahu 'anhu.

igru i zabavu. Ovdje se podrazumijeva igra i zabava koja je prisutna među supružnicima od zabave i prijatnog govora što Allah pojašnjava u Svojoj Knjizi:

وَمِنْ ءَايَٰتِهِۦٓ أَنْ خَلَقَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ
أَزْوَٰجًا لِّتَسْكُنُوٓا۟ إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُم
مَّوَدَّةً وَرَحْمَةً

I jedan od dokaza Njegovih je to što za vas, od vrste vaše, stvara žene da se uz njih smirite, i što između vas uspostavlja ljubav i samilost; to su, zaista, pouke za ljude koji razmišljaju. (Prijevod značenja, Er-Rum, 21.)

Na ovu temu govori hadis Aiše, radijallahu 'anha, koji je zabilježen u dva *Sahiha* u kojem stoji da se ona u društvu svojih prijateljica igrala s lutkama. Pa kada bi došao Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, drugarice bi se iz stida prema Allahovom Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, i strahopoštovanja od njega razbježale.

Kaže Aiša: "Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, im je dozvoljavao da me posjećuju."[1]

Opuštena atmosfera u porodici odlikuje se kao što smo vidjeli iz prethodnih predaja šalom i prijatnim govorom. Nezaobilazno je spomenuti i drugu obavezu, a to je podučavanje i usmjeravanje porodice, zatim naređivanje i zabranjivanje, podsticanje na ono što je kod Allaha i na dobro.

Šala sa djecom

Primjeri za ovaj naslov obiluju u događajima Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, sa Hasanom i Husejnom, radijallahu 'anhuma, i drugom djecom. Bilježe imam Ahmed i En-Nesai od Šeddada, radijallahu 'anhu, da je rekao: "Došao nam je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, a nosio je Husejna. Istupio je pred nas, spustio Husejna, a zatim

[1] Bilježi ga Muslim, br. 2440 od Aiše, radijallahu 'anha.

otpočeo namaz. Kad je učinio sedždu, dugo je na njoj ostao, pa sam podigao glavu i ugledao sam dječaka na Poslanikovim leđima, a zatim sam se vratio na sedždu. Kad je završio namaz, upitali su: 'Allahov Poslaniče, odužio si?' 'Ovaj moj sin uspeo se na mene pa sam prezirao da ga požurujem prije nego se zadovolji', odgovorio je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem." Imam Ez-Zehebi kaže: "Rekao sam: Gdje je strogi fakih u odnosu na ovakav postupak.[1] Od Ibn 'Abbasa, radijallahu 'anhuma, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je izašao, a oko vrata je nosio Hasana, pa je neki čovjek rekao: 'Dječače, na divno li si mjesto sjeo.' 'A divan li je i onaj koji sjedi', odgovori Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem.[2]

---

[1] U *El-Musnedu*, 3/493 i En-Nesai, 2/229. Njegov lanac prenosilaca je vjerodostojan.

[2] Bilježi ga Et-Tirmizi, br. 3784 i kaže: "Hadis je hasenu-n-garib. Nije nam poznat osim u ovom obliku."

Drugo: Pokuđena šala

Najveći dio šale koja se od davnina nalazila pri ljudima javlja se u obliku pokuđene šale. Ona se može podijeliti na više vrsta:

Prva vrsta: Šala na račun vjere

Ovo se odnosi na šalu s nečim u čemu se spominje Allah, subhanehu ve te'ala, s Kur'anom, hadisom, islamskim znanjem, učenjacima ili vjerovjesnicima i poslanicima. Allah kori one koji to rade. Štaviše On potvrđuje njihovo nevjerstvo. Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

وَلَئِن سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ

قُلْ أَبِٱللَّهِ وَءَايَٰتِهِۦ وَرَسُولِهِۦ كُنتُمْ تَسْتَهْزِءُونَ ﴿٦٥﴾

لَا تَعْتَذِرُوا۟ قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَٰنِكُمْ

Ako ih zapitaš, oni će sigurno reći: "Mi smo samo razgovarali i zabavljali se." Reci: "Zar se niste Allahu i riječima Njegovim i Poslaniku Njegovu rugali? Ne ispričavajte se! Jasno je da ste nevjernici, ***a tvrdili ste da ste vjernici****."* (Prijevod značenja, Et-Tevbe, 65.-66.)

Na osnovu ovoga učenjaci kažu: “Ko se bude šalio s nečim u čemu se spominje Allah, subhanehu ve te’ala, s Poslanikom ili Kur’anom, on je kafir. U pogledu toga ne pravi se razlika između onoga ko je ozbiljan i ko se šali, izuzev onoga ko to izrekne pod prisilom.” Bilježi Et-Taberi u svome tefsiru i Ibn Ebu Hatim u svome od Ibn Omera, radijallahu ‘anhuma, s dobrim lancem prenosilaca da je skupina ljudi bila sa Vjerovjesnikom, sallallahu ‘alejhi ve sellem, u Bici na Tebuku, pa su se ismijavali s ashabima Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, govoreći: ‘Nismo nikog vidjeli da može više pojesti, da više laže, niti da je veća kukavica na bojnome polju.’ Vijest je stigla do Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, pa je objavljen ovaj ajet. Ibn Omer, radijallahu ‘anhuma, kaže: ‘Vidio sam jednog od njih kako držeći za kolan (povodac, jular, kaiš) Poslanikove, sallallahu ‘alejhi ve sellem, deve govori: “Allahov Poslaniče, mi smo samo razgovarali i zabavljali se.” Poslanik mu ništa nije govorio, već je samo citirao:

قُلْ أَبِٱللَّهِ وَءَايَٰتِهِۦ وَرَسُولِهِۦ كُنتُمْ تَسْتَهْزِءُونَ ﴿٦٥﴾ لَا تَعْتَذِرُوا۟ قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَٰنِكُمْ ۚ إِن نَّعْفُ عَن طَآئِفَةٍ مِّنكُمْ نُعَذِّبْ طَآئِفَةًۢ بِأَنَّهُمْ كَانُوا۟ مُجْرِمِينَ ﴿٦٦﴾

Zar se niste Allahu i riječima Njegovim i Poslaniku Njegovu rugali? Ne ispričavajte se! Jasno je da ste nevjernici, ***a tvrdili ste da ste vjernici****. Ako nekima od vas i oprostimo, druge ćemo kazniti zato što su krivci.* (Prijevod značenja, Et-Tevbe, 65.-66.)[1]

Šala i ismijavanje s bilo čime od Allahovog zikra (spomena) ili s Poslanikom, sallallahu 'alejhi ve sellem, Kur'anom, islamskim znanjem ili s učenjacima jesu stvari kojih se musliman izričito mora čuvati i strahovati od njih. Međutim, začudo je kako se ljudi olahko odnose prema ovome propisu. Ako otvoriš bilo koju knjigu iz oblasti klasične književnosti kao što je knjiga

[1] *Tefsiru-t-Taberi*, 10/172. Lanac prenosilaca hadisa je hasen.

El-Bejanu ve-t-tebjin ili *Er-Resail* od El-Džahiza, zatim *Bulugu-l-ereb* i *El-Egani* od El-Asbehanija i druge slične knjige, primijetit ćeš da su prepune priča, anegdota, dosjetki i kazivanja na račun vjerovjesnika, poslanika i Kur'ana. Nažalost, mnogo je ljudi koji čitaju i prenose te stvari ne obraćajući pažnju na zabranjenost sadržaja koji je naveden u tim knjigama.

Tako El-Hariri u djelu *El-Mekamat* u kontekstu dokazivanja dozvoljenosti prošenja i napornog traženja navodi kazivanje o Musau, 'alejhi sellam, i Hidru u pogledu traženja hrane. El-Kurtubi mu je odgovorio u svome djelu *El-Mufhim* u kojem kaže: "Neka Allah oprosti Haririju. On je omalovažio ovaj ajet i drsko o njemu govorio. Upotrijebio ga je argumentirajući bestidno i pretjerano prosjačenje i da u pogledu toga ne postoji zapreka niti kakva mahana za počinioca takvoga djela. Citiram njegove riječi: "Pa ako te odbiju u tome, nema ništa loše po tebe, jer još davno su odbijeni Musa, 'alejhi sellam, i Hidr." Ovakvo što predstavlja

izigravanje sa vjerom i atak na poslanički ugled. Ovo je književni zanos i ružan propust. Allah neka se smiluje selefu, oni su nesebično isticali i hvalili svakog razumnog čovjeka. Rekli su: "Igraj se s čim hoćeš, ali pazi da se ne poigraš sa svojom vjerom."[1]

Dakle, obaveza nam je da budemo izuzetno oprezni od kazivanja svake anegdote, priče, dosjetke ili šale koja sadržava nešto što se odnosi na Allaha, Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem ili Kur'an.

Druga vrsta: Šala lažnim govorom

Od Mu'avije b. Hajde, radijallahu 'anhu, prenosi se da je Allahov poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "Teško onome ko laže da bi drugoga nasmijao. Teško njemu, teško njemu!"[2] Hadis bilježi Et-Tirmizi, a

---

[1] El-Kurtubi u *El-Mufhim*, knjiga: *En-Nubuvat*, poglavlje: Kisatu Musa me'al-Hidr.

[2] Bilježi ga Et-Tirmizi, br. 2315 od Mu'avije b. Hajde, radijallahu 'anhu. Et-Tirmizi kaže: "Hadis je hasen."

njegov lanac prenosilaca je hasen. Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, upozorava na žestoku kaznu čovjeku koji laže s ciljem nasmijavanja drugih. Laž je zabranjena i skrnavljenje zabrane samo zato da bi se drugi nasmijali zasigurno zahtijeva kaznu. S druge strane za čuvanje od laži uslijedit će lijepa nagrada koja je nagovještena u Poslanikovim, sallallahu 'alejhi ve sellem, riječima: "Ja jamčim kuću usred Dženneta onome ko ostavi laž, pa makar i u šali."[1]

Treća vrsta: Ono što predstavlja uznemiravanje za druge

Halid b. Sefvan, Allah mu se smilovao, prekoravajući način na koji se pojedini šale, kaže: "Neko od vas svoga brata udari tvrđim od stijene, zapahne ga neugodnije od gorušice,[2]

---

[1] Bilježi ga Ebu Davud, br. 4800 od Ebu Umame el-Bahilija, radijallahu 'anhu, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

[2] Biljka sa širokim listovima i crnim sjemenkama koje imaju izuzetno opor i ljut okus.

polije ga vrelijim od ključale vode i na kraju mu kaže: "Ja sam se samo šalio." Neko izgovori grubu i uvredljivu riječ, navede neumjesnu šalu ili se našali s nečim što nije na svome mjestu od čega se raspaljuju prsa i kvare odnosi i na kraju izlaz iz svega toga svede na riječi da se radi o šali.

Pod ovim se podrazumijevaju postupci pojedinih što nazivaju smicalicama (forama). Neke od tih stvari opasne su i uznemiravajuće ili jako neumjesne što može dovesti do razdora ili da potiču na osvetu. U ružnu vrstu šale, koja se možda ne može ni uvrstiti u šalu, svakako je šala s opasnim stvarima, kao naprimjer bacanje prijatelja u bazen vode, a on ne zna plivati ili autom krenuti na nekoga ili uperiti pištolj kako bi ga zaplašio, a sve to pod izgovorom šale i smijanja. Koliko je samo nesretnih slučajeva prouzročeno ovakvom vrstom neumjesne šale. Ljudski životi nisu predmet igre i zabave, niti se s oružjem može šaliti.

Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, kaže: "Ko željezo usmjeri prema muslimanu meleki ga proklinju sve dok ga ne spusti, pa makar taj neko bio njegov rođeni brat."[1] Također, kaže: "Ne okrećite oružje jedan prema drugome, jer ne znate, možda će vam ga šejtan izbiti iz ruku pa ga pogoditi, da bi vas bacio u džehennemsku provaliju."[2]

Allahov Poslanik zabranio je da musliman uzima stvari svoga brata, svejedno bilo to ozbiljno ili u šali. Od Jezida b. Sumameta, radijallahu 'anhu, prenosi se da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, kako govori: "Neka niko od vas ne uzima stvari svoga brata, ni u šali, ni ozbiljno."[3] U drugim predajama stoji: "Neka niko od vas ne uzima štap svoga brata, ni u šali, niti ozbiljno. Ko bude uzeo

---

[1] Bilježi ga Muslim, br. 2616 od Ebu Hurejre, radijallahu 'anhu.

[2] Bilježe ga El-Buhari, br. 7072 i Muslim, br. 2617 od Ebu Hurejre, radijallahu 'anhu.

[3] Bilježi ga Ebu Davud, br. 5003 od Jezida b. Se'ida b. Sumameta, radijallahu 'anhu, a njegov lanac prenosilaca je vjerodostojan.

štap svoga brata, neka mu ga vrati."[1] Šta tek reći za mnogobrojne vrste neumjesnih šala, neprihvatljivih za razumnog čovjeka, koje se nalaze pri našoj omladini.

Ovakve vrste šala bez sumnje su zabranjene i one mogu dovesti do posljedica mnogo većih od onih koje smo spomenuli.

Četvrta vrsta: Pretjeranost koja narušava granice umjerenosti

Pod ovim se misli na prekomjernu šalu koja prevladava čovjekovom prirodom tako da po njoj postane prepoznatljiv. Čitav čovjekov život može se preobraziti u igru i zabavu i da ozbiljnost izgubi svaki udio u njemu. Kad šala i neozbiljnost izvrše snažan utjecaj na čovjekov život i poprimi njihov predznak, to ga udaljava od uzvišenih i za život značajnih stvari. Tanke su niti koje dijele pretjeranu šalu od

---

[1] Bilježi ga Et-Tirmizi, br. 2160 od Jezida b. Se'ida b. Sumameta, radijallahu 'anhu, i kaže: "Hadis je hasenu-n-garib."

činjenja prijestupa i grijeha. Ako se čovjek prekomjerno šali, onda će se olahko usuditi udariti na tuđu čast, poigravati se emocijama drugih i nepromišljeno postupati sa svetinjama, a sve to pod izgovorom šale i nasmijavanja drugih. Mnoge šale koje su narušile svoje granice, čovjeka izvode iz prijaznosti i otmjenosti u okvire nepristojnosti, a ponekad i u prostačku bestidnost. Hasan el-Basri je rekao: "Šala odstranjuje velikodušnost (ljudskost)."[1] Tj. prekomjerna šala. Dostojanstvo će ostati središnji put između dvije niskosti. Obje krajnosti svake željene stvari su pokuđene i ružne. U islamu nema mjesta za namrgođenost, mračne poglede i strogu ozbiljnost, niti postoji prostor za nepristojnost, lahkomislenost i neumjerenu šalu. Međutim, čovjek se treba okititi velikodušnošću, dostojanstvenošću, vedrinom lica i lijepim moralom.

[1] *El-Medžalis*, 8/165 od Ed-Dejnurija.

Zaključak

Rezime ovog djela jeste da čovjek mora izbjegavati šalu i zabavu koja zadire u stvari vjere ili sadrži laž ili predstavlja neprijatnost drugima ili kada postane prekomjerna i neodmjerena. Ovo su vrste šale koje čovjek mora izbjegavati. Međutim, čovjek je dužan šalu upotrijebiti u plemenite ciljeve kao što je podučavanje i odgoj, razveseljavanje prijatelja i stvaranje prijatne i opuštene bratske atmosfere koja je daleko od izvještačenosti, kao i u druge lijepe namjene.

Neka je salavat i selam na našeg Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, njegovu porodicu i drugove.

Sadržaj